

EFEE

THE EUROPEAN FEDERATION OF
EDUCATION EMPLOYERS

EUROPEAN TRADE UNION COMMITTEE FOR
EDUCATION – COMITE SYNDICAL
EUROPEEN DE L'EDUCATION

ETUCEn ja EFEE:n yhteinen julistus

Opettajan ammatin houkuttelevuutta koskevan toimintakehyksen kehittäminen

Tämän julistuksen tarkoitus on luoda vakaa pohja Euroopan opetusalan työmarkkinaosapuolten eli EFEE:n (European Federation of Education Employers) ja ETUCE:n (European Trade Union Committee on Education) vuoropuheluprosessin jatkamiselle kehitettäessä yhteistä alakohtaista lähestymistapaa, joka koskee opettajan ammatin houkuttelevuuden lisäämiseksi yhteiskunnassa luotavaa toimintakehystä. Vuoropuhelussa käsitellään määritelmiä, haasteita, periaatteita ja tässä tarkoituksessa yhdessä toteutettavia mahdollisia toimia.

Lähestymistapa on tulosta kahdeksan vuoden alakohtaisesta työmarkkinavuoropuhelusta, jonka avulla työmarkkinaosapuolet ovat tunnistaneet työmarkkinavuoropuhelun ja valmiuksien kehittämisen, keskinäisen luottamuksen ja yhteistyön, sitoutumisen ja viestinnän keskeisen roolin¹ vastattaessa opetusalan uusiin ja nouseviin haasteisiin kaikkialla Euroopassa. Jo vuonna 2017 EFEE ja ETUCE totesivat, että yhteinen valmiuksien kehittämisen prosessi kohtaa osapuolten yhteisen tavoitteen, joka on *”vahva ja tehokas työmarkkinavuoropuhelu, josta hyötyvät niin kaikkien koulutustasojen oppilaitosten työntekijät kuin oppilaat ja opiskelijatkin”*². EFEE ja ETUCE ovat tehneet yhteistyötä vuosina 2013–2018 erityisesti Euroopan opetusalan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun (ESSDE) kolmessa valmiuksienkehittämishankkeessa³. Hankkeet ovat tuoneet eurooppalaiset ja kansalliset

¹ETUCE:n ja EFEE:n yhteinen lausunto Euroopan opetusalan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun (ESSDE) mahdollisuuksien edistämisestä (2016) ja ETUCE:n/EFEE:n loppuraportti ”Euroopan opetusalan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun mahdollisuuksien edistäminen tietämyksen siirron ja koulutuksen avulla. ESSDE:n valmiuksien kehittäminen II”.

² ETUCE:n ja EFEE:n yhteinen lausunto Euroopan opetusalan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun (ESSDE) mahdollisuuksien edistämisestä (2016).

³ ”Euroopan opetusalan työmarkkinaosapuolet pyrkivät vaikuttamaan kestävästi eurooppalaisen koulutuspolitiikan laatimiseen tuloksellisessa työmarkkinavuoropuhelussa saadun tietämyksen avulla. ESSDE:n valmiuksien kehittäminen III” (VS/2017/XXXX), ”Euroopan opetusalan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun mahdollisuuksien

työmarkkinaosapuolet samaan pöytään 20 EU-maassa ja kahdessa EU-ehdokasmaassa⁴ sekä kolmen päätöskonferenssin aikana Brysselissä (Belgia), Amsterdamissa (Alankomaat) ja Sofiassa (Bulgaria).

Ottaen huomioon opetus- ja koulutusalan nykyiset ja nousevat haasteet, muun muassa monien EU-maiden kokeman opettajapulan, opetusalan työmarkkinaosapuolet Euroopan, kansallisella, alueellisella ja paikallistasolla sitoutuvat tämän julistuksen kautta jatkamaan valmiuksiensa kehittämistä osallistuakseen vaikuttavasti työmarkkinavuoropuheluun ja osallistuakseen merkityksellisesti koulutuspolitiikan laatimiseen edistäen muutosta ja edistäen opettajan ammatin houkuttelevuutta Euroopassa osana laadukkaita ja osallistavia koulutusjärjestelmiä.

Konteksti ja haasteet

Prosessista, jossa käynnistettiin uudelleen työmarkkinavuoropuhelun roolin vahvistaminen kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, teki aloitteen Euroopan komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker, joka julisti ”työmarkkinavuoropuhelun uuden alun” jo maaliskuussa 2015. EU:n toimielimet ja Euroopan eri alojen työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat vuonna 2016 yhteisen lausunnon, jossa korostettiin eurooppalaisen työmarkkinavuoropuhelun roolia EU:n työllisyys- ja sosiaalipolitiikan laatimisen merkittävänä osatekijänä. Yhteisen ”*ESSDE:n valmiuksien kehittämishankkeen III – Euroopan opetusalan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun mahdollisuuksien edistäminen tietämyksen siirron ja koulutuksen avulla*”, 2017–2018, aikana EU:n johtajat ovat tukeneet Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria antaen lisää vauhtia työmarkkinavuoropuhelulle keskeisenä kasvua edistävänä käytäntönä. Koulutuksen merkitystä pilarin monien keskeisten tavoitteiden saavuttamisessa painotettiin Euroopan komission ja neuvoston [koulutuksen tulevaisuutta](#) koskeneessa keskustelussa Göteborgin huippukokouksen yhteydessä 17. marraskuuta 2017. Huippukokouksen tavoite oli tehdä Euroopasta edelläkävijä kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanossa. Tältä osin hallitukset antavat koulutukselle keskeisen roolin ”selviytymiskykyisen talouden, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, aktiivisen kansalaisuuden ja eurooppalaisen identiteetin varmistamisessa”.

Koulutus on keskeinen instituutio sekä oikeudenmukaisuuden että taloudellisen vaurauden kannalta. ”[Pariisin julistuksessa](#)”, jonka Euroopan unionin opetusministerit antoivat maaliskuussa 2015⁵, korostetaan, että koulutus edistää merkittävällä tavalla yksilön kehittymistä, sosiaalista osallisuutta ja osallistumista, myös takaamalla osallisuuden ja torjumalla eriarvoisuutta, voimaannuttamalla opettajia ja vahvistamalla lasten ja nuorten kykyä kriittiseen ajatteluun ja harkintakyvyn käyttämiseen erityisesti internetin ja sosiaalisen median yhteydessä. Kun koulutus asetetaan etusijalle, sekä yhteiskunnat että taloudet kukoistavat. Kasvavat yhteiskunnalliset vaatimukset ja Euroopan kasvutavoitteet huomioon ottaen Euroopan opetusalan työmarkkinaosapuolet, jotka on tunnustettu opetusalan molempien puolten

edistäminen tietämyksen siirron ja koulutuksen avulla. ESSDE:n valmiuksien kehittäminen II”(VS/2015/0032), ”Euroopan alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun mahdollisuuksien edistäminen uusiin haasteisiin vastaamalla sekä kokemuksiin ja tietoon perehtymällä” (VS/2013/XXX). Tätä työtä tuki Euroopan komissio budjettikohdasta Työmarkkinavuoropuhelu ja työmarkkinasuhteet.

⁴ Kroatia, Liettua, Slovenia, Slovakia, Romania, Montenegro, Viro, Serbia, Kypros, Unkari, Latvia, Puola, Espanja, Bulgaria, Tanska, Suomi, Irlanti, Italia, Luxemburg, Malta, Alankomaat, Portugali.

⁵ Euroopan unionin opetusministerien epävirallinen tapaaminen: ”Declaration on Promoting citizenship and the common values of freedom, tolerance and non-discrimination through education”, 17. maaliskuuta 2015, Pariisi.

edustajiksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 154–155 artiklassa, toteavat, että alalla on edessään lukuisia haasteita, kun se parantaa korkealaatuisten, oikeudenmukaisten ja osallistavien koulutusjärjestelmien valmiuksia kohdata tulevaisuus ja tekee niistä kestävä kehityksen keskeisiä moottoreita. Haasteita ovat demografiset, teknologiset, yhteiskunnalliset ja poliittiset muutokset (nimittäin monitasoiset hallintojärjestelmät, esimerkiksi eurooppalainen ohjausjakso, Eurooppa 2020 -strategia ja eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategiset puitteet (ET 2020) sekä eurooppalainen koulutusalue 2025).

Huolimatta siitä tosiasiasta, että opettajan ammatti voi lisätä sosiaalista tasavertaisuutta kaikkialla Euroopassa, työmarkkinaosapuolten konferenssissa Sofiassa (kesäkuussa 2018) kävi ilmi, että opettajan ammatissa on Euroopassa yhteisiä haasteita, kuten resurssipula, heikko houkuttelevuus, rekrytointiongelmien ja opettajien työssä pitämiseen liittyvät haasteet. Hyvin koulutettujen ja tukea saavien opettajien antama laadukas opetus on laadukkaan koulutuksen ytimessä. Näiden haasteiden lisäksi on myös välttämätöntä miettiä uudelleen opetus- ja oppimisympäristöjä yhteiskuntiemme edellä mainittujen nopeiden muutosten valossa.

Päämäärät ja painopisteet

EFEE ja ETUCE katsovat, että on äärimmäisen tärkeää jatkaa yhteisiä toimia yhteisten ratkaisujen löytämiseksi, jotta opettajan ammatista voidaan tehdä houkuttelevampi yhteiskunnan hyödyksi laadukkaissa oppilaitoksissa, jotka ovat osallistavia, oppijakeskeisiä ja kestäviä organisaatioita.

Tällä julistuksella, joka toimii aiekirjeenä opettajan ammatin houkuttelevuutta koskevan toimintakehityksen kehittämisprosessin käynnistämiseksi, EFEE ja ETUCE aikovat jatkaa ESSDE:n työohjelmassa 2018–2019 antamansa sitoumuksen, joka koski opettajapulaan puuttumisen edistämistä yhdessä, täytäntöönpanoa. Lisäksi haluamme jatkaa toimia niiden kysymysten pohjalta, jotka määritettiin yhteisen toiminnan painopisteiksi eurooppalaisten ja kansallisten työmarkkinaosapuolten pyöreän pöydän kokousten ja Sofian päätöskonferenssin (kesäkuussa 2018) aikana: ihmisarvoisten työpaikkojen edistäminen ja työterveyden ja -turvallisuuden parantaminen, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo koulutuksessa sekä opettajien, kouluttajien, rehtorien ja koulutuksen tukihenkilöstön tukeminen.

Nämä aiheet eivät ole ”uusia” työssämme Euroopan opetusalan työmarkkinaosapuolina. Päinvastoin, ne ovat muodostaneet yhteisen työmme selkärangan ESSDE:n olemassaolon alusta alkaen (perustamisvuodesta 2010). Sen sijaan, että keskittyisimme näihin kysymyksiin erillisinä aiheina, pyrimme nyt kuitenkin soveltamaan kokonaisvaltaisempaa visiota ja käyttämään niitä perustana jatkuvalla yhteiselle valmiuksien kehittämiseen liittyvälle työllemme, voidaksemme osallistua aktiivisesti työmarkkinavuoropuheluun kaikilla tasoilla ja edistääksemme osaltamme opettajan ammatin houkuttelevuuden lisäämistä.

Tällä julistuksella sitoudumme siirtymään seuraavaan vaiheeseen ja tutkimaan lisää niitä osatekijöitä, joiden avulla tähän kysymykseen voidaan vastata, ja valmistelemme yhteisen toimintakehityksen kehittämistä.

Näihin osatekijöihin kuuluu kysymyksiä, jotka liittyvät välittömästi opettajan ammattiin:

1. Opettajan ammatin kehittämisen edistäminen seuraavien seikkojen pohjalta: ammattimaisuus, asianmukainen ammatillinen itsenäisyys, tavoitteellisuus ja tiimityöskentely sekä kestävä laadukkaat työpaikat ja työolot, uranäkymät ja palkkiot, reilu palkkaus mukaan luettuna, muiden houkuttelevien urapolkujen ja kunkin jäsenvaltion taloudellisten edellytysten kontekstissa, sekä uramahdollisuuksien moninaisuuden edistäminen.
2. Opettajien, kouluttajien, rehtorien ja muun koulutuksen tukihenkilöstön tukeminen erityisesti investoimalla laadukkaaseen ja tehokkaaseen opettajien peruskoulutukseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen.

Lisäksi asiaan liittyy laajempia kysymyksiä, joilla on välitön vaikutus opettajien, kouluttajien ja rehtorien (muuttuvaan) rooliin ja heihin kohdistuviin vaatimuksiin koulutusjärjestelmissämme:

3. Osallisuuden, oikeudenmukaisuuden ja tasavertaisten mahdollisuuksien, sukupuolten tasa-arvo mukaan luettuna, edistäminen koulutuksessa keskittymällä kasvavaan tarpeeseen, joka koskee demokraattisten ja osallistavien koulukulttuurien kehittämistä ja kaikkien oppijoiden tarpeiden huomioimista.
4. Osallistavien, oppijakeskeisten, kestävien ja ihmisarvoisten työpaikkojen edistäminen, myös työterveyden ja -turvallisuuden sekä työn ja yksityiselämän tasapainon parantaminen.
5. Kattavan digitaalisen lukutaidon edistäminen ja sen huomioiminen, miten TVT vaikuttaa koulutukseen.
6. Laadukkaaseen koulutukseen, myös koulutusinfrastruktuureihin, tehtävien investointien edistäminen.

Lisäksi EFEE ja ETUCE toteavat, että kannattaa tutkia lisää Euroopan maiden rekrytoinnin ja työssä pitämisen käytäntöjen vaikutusta opettajan ammatin houkuttelevuuteen ja opettajapulan olemassaoloon. Tätä painotetaan myös ESSDE:n valmiuksienkehittämishankkeen III loppuraportissa.

Työmarkkinaosapuolten rooli ja sitoumukset

Pitäen mielessä edellä mainitut ratkaiseviksi määritetyt osatekijät Euroopan opetusalan työmarkkinaosapuolet ja niiden jäsenet sitoutuvat jatkamaan ja vahvistamaan valmiuksiensa kehittämistä Euroopan ja kansallisella tasolla alakohtaisen työmarkkinavuoropuhelun vahvistamiseksi, jotta voidaan työskennellä yhdessä opettajan ammatin houkuttelevuuden lisäämiseksi seuraavien toimien avulla:

- Tutkitaan mahdollisuuksia kehittää yhdessä opettajan ammatin houkuttelevuutta koskeva toimintakehys.
- Lisätään yhteiskunnassa tietoisuutta opettajan ammatin merkityksestä ja arvosta sellaisten oppilaitosten sisällä, jotka ovat osallistavia, oppijakeskeisiä ja kestäviä organisaatioita, ja sen panoksesta tulevaisuuden yhteiskuntiin.

- Jatketaan valmiuksien kehittämisen esteiden ja puutteiden tunnistamista, käsittelemistä ja ratkaisujen löytämistä työmarkkinavuoropuhelun tehostamiseksi Euroopan ja kansallisella tasolla.
- Jatketaan yhteisten toimien kehittämistä työmarkkinaosapuolten valmiuksien puoltamiseksi ja kehittämiseksi, jotta ne voivat osallistua vaikuttavasti koulutuspolitiikan laatimiseen ja päätöksentekoon kaikilla tasoilla.
- Vaihdetaan hyviä käytäntöjä ja helpotetaan tiedonvaihtoa jäsenten välillä.

Päätelmä

EFEE ja ETUCE, Euroopan opetusalan työmarkkinaosapuolet, sitoutuvat edistämään aktiivisesti tämän julistuksen levittämistä Euroopan tasolla ja jäsenorganisaatioidensa kautta kansallisella, alueellisella ja paikallistasolla.

Tämä julistus on annettu Euroopan opetusalan työmarkkinavuoropuhelun (ESSDE) täysistunnossa 19. marraskuuta 2018.

Bryssel, 19. marraskuuta 2018

Daniel Wisniewski
Pääsihteeri
EFEE

Susan Flocken
Euroopan aluejohtaja
ETUCE